

Tillæg til »Vore Kirkegaarde« Bind 15 Nr. 10

FORENINGEN FOR KIRKEGAARDSKULTUR

Nye Medlemmer.

Afdeling A.

222. Korsør Kirkegaardsudvalg.
223. St. Mikkels Landsogns Menighedsraad, Slagelse.
224. Galten Menighedsraad.

Afdeling C.

837. Kirkeværgen, Ry St.s Kirkegaard.
838. Hr. Lærer H. Petersen, Rind, Rindsholm.

Afdeling D.

63. Hr. Joh. Kr. Johnson, Styrismannastig 6, Reykjavik, Island.
64. Hr. Kyrkogårdsföreståndare Helge Hilberts, Katrineborg, Nyköbing, Sverige.

FRA DANSKE KIRKEGAARDE

- 1/3 (Holbæk Amts Soc.-Dem.): Udvidelse af Tranebjerg Kgd.
2/3 (Randers Soc.-Dem.): De smukke Kgd. i Randers.
9/3 (Assens Amts Avis): Mindesten for syv amerikanske Flyvere paa Brahesborg Marker.
9/3 (Aarhus Stiftstid.): Aarhus gamle (Søndre) Kgd. skal hurtigst muligt nedlægges; der er lavet Gadeplan og er Købere til Grundene.
15/3 (Østsjæll. Folkebl.): Faxe Ladepl. Menighedsraad køber Jord til Kgd. af Kalkbrudet.
20/3 (Holbæk Amtstid.): Ønsker om en Regulering af Tveje-Merløse Kgd.
22/3 (Social-Dem.): Mindelunden i Ryvangen bliver ikke færdig til 5. Maj.
22/3 (Ekstrabl.): Hagekorset fjernet fra Tyskergravene.
23/3 (Demokraten): Det gamle Krematorium i Aarhus nedrives; der opføres Urnemur.
25/3 (Østsjæll. Folkebl.): Skal Klosterkgd. i Køge igen være Begr.pl?
25/3 (Aftenbl.): Billedhuggeren *Poul Søndergaard* udfører Monumentet for de faldne danske Soldater til Bispebj. Kgd.
27/3 (Fyns Soc.-Dem.): I Henh. til Besl. om Indstill. af Beredskabsarb. er Arb. med Paarup Kgd. standset (Havearkitekt *Johannes Tholle*; Entreprenør *F. Honnens & Co.*)
29/3 (Rosk. Dagbl.): Nationalmuseet ønsker ikke Graabrødre Kgdsmur i Rosk. flyttet.
30/3 (Social-Dem.): Prøvegraven i Mindelunden i Ryparken.

- 2/4 (Fyns Tid.): Arkitekt *Andreas Jensens* Forslag til Urnemur ved Svendborg Kgd. er vedtaget og koster ca. 50,000 Kr.
3/4 (Sydvestjyll.): Mindelund for de faldne Frihedskæmpere i Bramminge.
4/4 (Rosk. Soc.-Dem.): Ny Kgd. i Ballerup.
6/4 (Social-Dem.): Der pl. Lyng paa Gravene i Ryvangen.
9/4 (Berl. Tid.): Hærværk imod Krigergr. i Flensborg.
10/4 Mindelund for Modstandsfolk paa Randers Nordre Kgd.
12/4 (Berl. Aften): Overraskende Vidneudsagn om Krematorieförh. i Kolding m. fl. St.
13/4 (Berl. Tid.): Mindelund ved Jeanne d'Arc-Skolen paa Fr.berg?
14/4 (Jydske Tid.): Kan Menighedsraadet rydde Kgds-Bevoksningen (Kolding)?
15/4 (Fredericia Dagbl.): Urnehave paa Fredericia Nordre Kgd. (Kgdsinspektør *O. Raahauge-Askegaard*).
23/4 (Løgstør Avis): Vognsild Kgd. udvides (*Firm. Nielsen & Gamborg*).
27/4 (Sorø Amtstid.): *Niels P. Larsen* har været Graver ved Sorø i 40 Aar.
28/4 (Aarhus Stiftstid.): Kgd. bør ledes kirkeligt.
4/5 (Rosk. Tid.): Hedehusene køber Jord til Udv. af Kgd.
7/5 Holbæk Amts Venstrebl.): Store Kgds-Udgifter i Kalundborg.
8/5 (Holbæk Amts Avis): Ny Afdeling tages i Brug paa Holbæk ny Kgd.
9/5 (Fyns Tid.): Asperup Kgd. skal udvides.
13/5 (Sorø Amts Dagbl.): Sorø gl. Kgd.
19/5 (Venstrebl. f. sydl. Jyll.): Vejen Kgd. skal udvides.
20/5 (Fyns Tid.): I de dødes Have.
21/5 (Social-Dem.): Herlev Kgd. udvides (Anlægsgartner *Johs. Jørgensen*; Omkostn. 75,000 Kr.).
22/5 (Svendborg Amtstid.): Skal St. Jørgens Kgd. udvides?
23/5 (Rosk. Tid.): Det ny Kapel paa Rosk. ny Kgd. (Domarkitekt *Lønborg-Jensen*).
25/5 (Silkeborg Avis): Hammel Kgd. skal udvides.
30/5 (Kbh. Amts Avis): Vore Kirkegaarde.

FRA NORSKE KIRKEGAARDE

- 13/2 (Hamar Stiftstid.): 28,000 Kr. til Løten ny Kgd.
13/2 (Dagsavisen): Ny kgd. ved Sletta Kk. paa Nord-Frøya.
23/2 (Sarpsborg Arbeiderbl.): Et forslag til å lage penere kgd.

- 2/3 (Dagsavisen): Udv. af Hemme Kgd.
 7/3 (Arbeidet): Udv. av Loddefjord gravpl.
 22/3 (Porsgrunns Dagbl.): Udv. av kgd. i Ø. Porsgrunn.
 2/4 (Vårt Land): Oslos nye Kgd. i området Valle-Hovind.
 6/4 (Nidaros): Værnes kgd. skal forskjønnnes.
 6/4 (Arbeider-Avisen): Kirkegårdskultur og gravstell.
 15/4 (Aftenposten): Udv. af Grefsen gravlund.

FRA SVENSKKE KIRKEGAARDE

- 23/3 (Ölands Bladet): Kyrkogårdsfragan på Borgholm.
 4/4 (Östgöta Correspond.): Somme vil ha egen begravningsplats.
 11/4 (Karlskoga Kurn): Degerfors Kyrkogård.
 27/4 (Morgon-Tidningen): Krematorium vid Solna Kk. av Arkitekt *G. Schermann*.

FRA TIDSSKRIFTERNE

Arkitekten, Maanedsh. 3: G. N. Brandt in memorandum (m. Bill. m. m. fra Mariebj. Kgd.).

Dansk Havebrug Nr. 5: Gravstedsejere i Aarhus danner Forening.

Gartner-Tidende Nr. 12: Stedsegrønne Gravsteds-hække. — Nr. 16: Spørgsmaal og Svar (om Menighedsraadens Rettigheder m. v.).

Ignis Nr. 3: Död och uppståndelse. Norr om kyrkan. Urnan. Föreningen Sveriges kyrkogårdsförestandare. — Nr. 4: Kring 1945 års eldbeg-ciffror. Krematoriet i Vetlanda 10 år. Eldbeg. indflytande på minnesvårdarna i England. — Nr. 5: Eldbeg. i Gävle 60 år. Eldbeg. på Island. Varför ligge vara kyrkor i öster og väster? Krigens år. Svensk gravrättspraxis.

Ingeniøren Nr. 6: Kirkegaarden og Byplanen (Beregning af Kirkegaardsareal).

Landsbygraveren Nr. 3: Stort og godt Møde i Grindsted. Lønspørgsmaalet. Kirkegaardene før og nu. Om Gravsteder. Landsbykirkegaarden m. m. — Nr. 4: Lidt fra Hovedbestyrelsen. Lønningsforhold. Klippe og beskære. Roser. Lidt Teori. Uniformen. Hortensier. En Graverrejse. — Nr. 5: Buketten. Kursus paa Lollands Højskole. Fast Løn til Graveren. Uniformen. Om Kirkegaardsklokker. Dersom vi havde Eneret.

Norsk Gartnerforenings Tidsskrift Nr. 10: Mariebjerg Kgd. — Nr. 21: Våren og Vår Frelsers gravlund.

Norsk Hagetidend Nr. 4—5: Kirkegård-Gravlund. — Nr. 8—9: Bedre kirkegårdskultur.

Præsteforeningens Blad Nr. 19: Præstekjoler i Kirkegaardskapeller.

BOGANMELDELSER

Nordisk Illustreret Havebrugsleksikon, 5. Udgave, Hæfte VI, *Kirkegaarde*. Stoffet er udvidet ganske betydeligt fra forrige Udg., nemlig fra 15 Sider til 25 Sider, hvilket for en stor Del skyldes, at man ogsaa indenfor Kirkegaarde har specialiseret sig og ladet seks kirkegaardskyndige udtale sig. Billedmaterialet er ogsaa udvidet ganske betydeligt, saaledes at der nu findes 45 Fotografier og Planer.

Havearkitekt *Johannes Tholle* giver i sin sædvanlige letlæselige og behagelige Form en Oversigt over alt vedrørende Kirkegaarde, og man forstaaer, at det ikke er saa lidt Viden og Kendskab, der samles ved at arbejde med Kirkegaardsproblemer i snart en hel Menneskealder. Efter at have omtalt almindelige Samfundskrav og historiske Bemærkninger tages man med ud paa en Rejse til de forskellige Landes Kirkegaarde og hører om deres Anlægsmaade og Skikke. Maa-ske vil visse Kredse af Æstetikere ikke være helt enige med Forfatteren i Omtalen af de engelske Kirkegaarde, hvorimod de belgiske og franske Kirkegaardes æstetiske Værdi sikkert ikke vil give nogen Anledning til Diskussion. Et særligt Afsnit er Soldaterkirkegaarde; Forf. er ikke blind for Faren ved, at ubefæstede Fagfolk imponeres ved deres veldisciplinerede Orden og kritikløst overfører den til de hjemlige Kirkegaarde. Forf. bruger en elskværdig svensk Udtalelse til at fremhæve dansk Kirkegaardsvæsens høje Stade. Om Pasning af Gravsteder som smaa isolerede Haver faktisk er Tegnet paa nogen høj kulturel og æstetisk Udvikling, faar staa hen; men snarere er det den lokale Kommunalpolitik (eller Menighedsraadet), der bestemmer Kirkegaardens Udseende. Forf. Gennemgang af de forskellige Funktioner paa Kirkegaarden giver værdifulde Oplysninger til Fagfolk, der vil benytte Havebrugsleksikonet som Haandbog.

Landsbykirkegaardene behandles meget pietetsfuldt af Kirkegaardsinspektør *Hans Ronø*, som de Kulturmindesmærker de er, og Forf. henstiller til, at man gaar meget forsigtigt frem mod den eksisterende Beplantning, ligesom man bør bevare gl. Hegn. Ogsaa den saa højt priste Regulering advarer Forf. meget imod at praktisere for haardhændet.

Større Bykirkegaarde er en Institution, der skal fungere praktisk og gnidningsløst. Inspektør *Chr. Beck Skydstrup* er uden Tvivl den rette til at udtale sig om Bykirkegaarde, idet hans ca. 40 Aars Erfaring fra københavnske Kirkegaarde har lært ham en Del. Og Forf. har netop i sin Rede-

gørelse trukket alle de Punkter frem, som er de rigtige. Alene saadan en Ting som forkert placerede Folkerum kan igennem Aarene koste en Kirkegaard mange Penge. Hvert enkelt Afsnit af Kirkegaardens Funktioner omtales klart og sagligt, saa man faar alle de nødvendige Oplysninger.

Siden forrige Udgave af Havebrugsleksikonet blev afsluttet har Ligbrændingen taget et stort Opsving her i Landet, og det er derfor kun naturligt, at man nu har skilt dette Emne ud for sig selv og ladet en Mand med friske og nye Ideer behandle dette Afsnit. Thi at den tiltagende Ligbrænding og dermed flg. Urnenedsættelser lidt efter lidt vil forandre vore Kirkegaardes Udseende, er der ikke Tvivl om. Kirkegaardsgartner *Sven Hansen* mener ikke, at Begyndelsen, der er gjort (Ned-fotografering af den alm. Kirkegaard til Miniaturekirkegaard), er æstetisk eller praktisk tilfredsstillende. Og Forf. undres med Rette over, hvorfor Folk er saa glade for de to Yderpunkter: den helt upersonlige Fællesgrav og den lille Miniaturehave. Forf. nærmer sig meget forsigtigt den landskabelige Begravelsesplads som en Løsning, men mon vi her i Landet endnu er modne nok til at forstaa en saadan æstetisk Værdi (tænk paa de røde Pelargonier)? Hvad Forf. mener med de ubestridte Fordele ved at sætte Urner i Columbarium, forstaaer Anmelderen ikke, thi den Dag, Pladslejen udløber, er man ikke kommet længere, saa skal Asken jo alligevel i Jorden.

Stiftsgartner *Eigil Qvist* har faaet overladt den vanskelige og utaknemmelige Opgave at beskrive Anlæg af Enkeltgravsteder. Og naar Forf. af egen Erfaring ved, hvor et enkelt Gravsted, der er anlagt efter nye Retningslinier, kan foraarsage en hel Række misforstaaede Uhyrligheder, forstaaer man godt, at han holder sig lidt tilbage for at give konkrete Forslag. Forf. skriver, at ingen Afdeling maa tages i Brug, før der er en 125 cm høj Ryghæk — gid det var saa vel! — det er det i hvert Fald ikke paa de gamle Kirkegaarde. Forfatteren slaar stærkt til Lyd for Græs paa Gravene, og hvis dette er for svært eller for dyrt at holde, saa at bruge en anden bunddækkende Plante. Formaålet med Graven maa vel ogsaa være, at den er 100 % grøn. Grus er der nok af paa Gangen. Der skelnes desværre stadigt stærkt mellem Renholdelse og Vedligeholdelse af Gravene. Alle Grave burde selvfølgelig vedligeholdes; kun det vil give fuldkommen Tilfredshed i det lange Løb.

Kirkegaardsinspektør *Hilding Claesson* fra Lund giver i sidste Afsnit en interessant Gennemgang af svenske Kirkegaarde. De nordlige Kirkegaarde, der har beholdt deres oprindelige svenske Præg, den græsklædte Grav, og store Bykirkegaarde,

der blev anlagt efter tyske og engelske Forbilleder, eftersom det nu var mest paa Mode, indtil *Asplund* i Skogskyrkogården ved Stockholm udformede sin egen selvstændige Stil. Paa Östra Kyrkogården ved Malmø ser man et typisk Eksempel paa, hvad en svensk Kirkegaardsleder kan gennemføre ved Hjælp af Servitutter. I det hele taget faar man gennem Forf. et godt Indtryk af, at de svenske Kirkegaardsfolk ikke staar tilbage for os i Anstrengelser for at gøre Kirkegaardene saa tiltalende som muligt ved Hjælp af gartnerisk Kunnen og Viden. *A. Falmer Nielsen.*

Dansk Ligbrændingsforening. Beretning for Aaret 1945. 8°, 80 S., København 1946.

Ligbrændingsbevægelsen gaar stadig frem; for hele Landet er Ligbrændingsprocenten for 1945 15,7. Det er Byerne med Krematorium, som fører, hvilket følgende Tal viser:

København 39,9 %, Aalborg 33,0 %, Svendborg 22,6 %, Næstved 20,4 %, Aarhus 15,3 %.

I Silkeborg er nyt Krematorium taget i Brug, saaledes at der nu i Danmark findes 20.

Under Omtalen af de enkelte Afdelinger i Landet fortæller, at en ny Urnehave er vedtaget i Fredericia, men der fortæller intet om, hvilken Kirkegaardsarkitekt, der har udarbejdet Planen.

Civilingeniør *S. Markussen* har en udmærket Artikel: »Nyt angaaende den danske Krematorie-ovn« med nogle meget instruktive Billeder.

Skolebestyrer *Magnus Lund* skriver: »Skal man lægge Vægt paa Urnehaller?«, og det synes Skolebestyreren desværre, at man skal. Beretningen er meget tynd i Aar, men det skyldes formentlig Papisituationen; alligevel kan jeg ikke lade være med at gentage mit Suk efter Urnehavplaner, udført af Fagfolk. *Eigil Qvist.*

Danmarks Haver II; Red. G. Andersen og Ø. Düh-ring. 8°, 48 S., Alfr. Jørgensens Forlag. København 1945.

De første 110 Sider er skrevet af Plantageejer, mag. sc. *Cornelius Olsen* og omhandler alt, hvad der kan have Betydning for Frugtdyrkning, lige fra Grundstammespørgsmaal til en Redegørelse for de forskellige Frugtsorter. Dernæst kommer der et Afsnit af Statskonsulent *A. Dalskov* om Køkkenhaven med en alfabetisk Omtale af de forskellige Køkkenurter og deres Dyrkning. Afsnittet om Drivbænke og Drivhuse er skrevet af Kontorchef *Alf. M. Danvig*, som paa en let og overskuelig Maade ved Tekst og Illustrationer fortæller om disse Huses og Bænkes Betydning og hvilke Kulturer, der kan dyrkes i dem. Botanisk Gartner *H. Nilaus Jensen* omtaler i et kort Afsnit forskellige Læge- og Krydderurter og Giftplanter, Forstander *Niels Klongart* Havefrøets Spire-

evne, Sundhedstilstand, Sorter og Stammer, Dr. agro. Cecil Treschow Champignons Dyrkning og Fuldmægtig E. Kieleerich Udvalg og Drivning af Løg- og Knoldvækster. Dernæst skriver Professor Hother Paludan et større Afsnit om Træer og Buske, hvor bl. a. Anvendelsen, Jorden og Næringen, Plantningen, Plantningstiden og Beskæringen omtales, og der gives et Udvalg af Træer og Buske.

Den slutter med Afsnittet: Haven i Aarets 12 Maaneder af Forstander A. Ronge.

De resterende Afsnit af Bogen omhandler: Biavl, Fjerkræ, Kaninavl, Havens Dyreliv, Beton-, Træ- og Malerarbejder i Haven, Huset i Haven og en Redegørelse for Kolonihaveforbundet for Danmark.

Alice Nissen.

Hother Paludan: Dyrkning af Champignon. Nr. 7, II Udgave i Gartnerforeningens Serie: Praktiske Haandbøger. Alm. d. G.s Forlag. 8°, 60 S., Kbh. 1946. Pris Kr. 3,35.

Denne nye Udgave er ændret betydeligt, der er flere Illustrationer, og grundet paa de mange Forskningsnyheder er Bogen meget værdifuld for enhver Champignondyrker. Forfatteren begynder med at omtale Champignonens Bygning og Kulturens Historie og gaar derefter over til selve Kulturens Røgt og Pleje, idet alt er medtaget, nemlig Dyrkningsrum, Dyrkningsmateriale, Gødningens Tilberedning, Bedenes Anlæg, Myceliets Lægning og Vækst, Jorddækningen, Rengøring og endelig Bænkekultur og Frilandskultur.

Bogen slutter med et Afsnit af Plantepatolog Olaf Nielsen om de vigtigste Champignonsygdomme og en glimrende Nøgle til Bestemmelse af de vigtigste Sygdomme og Skadedyr i Champignonkulturer.

Alice Nissen.

Johannes Tholle: Hyldebusken. Særtryk af »Danske Studier for Universitetsjubilæets danske Samfund«, Hefte 1—4; Kbh. 1946.

Paa 38 Sider faar man en fyldig Omtale af Hylden i kulturhistorisk Belysning, forsynet med talrige Kildehenvisninger, der vidner om Forfatterens grundige Studier i Emnet. Under Omtalen af Hylden i Litteraturen er citeret adskilligt Poesi, men ikke de to fineste Vers om Hylden i dansk Litteratur, Johs. V. Jensens: »Nu breder Hylden de svale Hænder mod Sommermaanen« samt Thøger Larsens: »Hyldene dufter i Stuen ind ude fra Danmarks Haver«.

Forfatteren bringer i Heftet den grevelige Hielmstjerne-Rosencroneske Stiftelse sin Tak for modtaget Støtte til Undersøgelsen.

Hans Røno.

Twenty-sixth annual Report of the Imperial War Graves Commission, 8°, 36 S., London 1946.

Som i sine andre Publikationer fra de seneste Aar rummer nærværende Rapport Oplysninger om Arbejdet saavel fra den første (the Late War) som den anden (the Present War) Verdenskrigs Grave. Størsteparten af de første, der fandtes rundt i Verden, og som havde været i Fjendehaand, var blevet genfundet før April 1945, og lykkeligvis er mange af dem fundet omhyggeligt plejet, bl. a. af Belgiere og Franskmænd. De mange Grave fra den sidste (anden) Verdenskrig er i Hovedsagen registreret: det samme gælder de Civile, der dræbtes af Fjenden. Heftet bringer en Illustration af det første, som indeholder Register over de mere end 60,000 Civile, som dræbtes indenfor United Kigdom i 1939—45, og det berettes, at dette Register er anbragt i St. Georgs Kapel (Westminster Abbey) tæt ved Tavlen for de 2 Millioner Døde fra 1914—18 (jævnf. Figur 194 i »V. K.«). Om de britiske Soldatergrave i Danmark siger Rapporten, at den har faaet Oplysning fra Udenrigstjenesten om den Hengivenhed og det Højsind, med hvilken den lokale Befolkning plejer Gravene fra begge Krigene. Man fortsætter med at rejse de samme *headstones* paa Gravene, som rejstes efter den første Krig. Rapporten er bilagt 8 Sider fortrinlige Billeder af færdige Soldatergrave, Gartnere i Arbejde i Frankrig og Belgien samt af Grave med midlertidige Trækors, — vidnende om en høj Grad af Kultur og en fin Følelse for Sammenspillet imellem Detailler og Helhed, Blomster og Sten. Endelig oplyses det, at Kommissionens havekyndige Medlem, Professor E. J. Saisbury, er blevet adlet, og at Arbejdet med Kirkegaardene i Cassel, Hamborg og Køln er i Gang.

Sven H. Linde: Rätt växt på rätt plats. I—II, 256 S., 8°, Alm. sv. trädgårdstidnings handböcker, Stockholm 1945.

En Bog, som det er godt at have ved Haanden, naar man skal lave Plantelister og finde ud af, hvad der nu er muligt at anbringe i dyb Skygge, paa Sandjord, blomstrer udenfor Ferietiden, opnaar den og den Højde eller i Farve kan staa til denne eller hin Blomst, — er fleraarig eller enaarig o. s. v. Ledsages af en Del gode Illustrationer. Opstillingen af Stoffet synes noget spredt; det forekommer Anm., at Willy F. Rosenthals tyske Bog om samme Emne er mere overskuelig og derfor lettere at benytte.

Huset i Byen. 100 S., 8°. Udg. af Akademisk Arkitektforenings Byggeudstilling, Kbh. 1945; Kr. 6,00.

Denne lille, oplysende Bog indeholder Afsnit om Købstadboligen, Etagehuset og Eenfamilie-

huset og siger overordentlig mange fornuftige Ting, saavel i Tekst som i Billeder. Prof. *Steen Eiler Rasmussens* Udredning af Fremkomsten af de store Gaardhaver og Boligparker er fornøjelig, ligesaa hans Paaepgning af, at Altanerne ikke er til for Blomsternes, men for Brandvæsenets Skyld.

Hother Paludan: Sommerblomster. Lommeformat, 132 S., J. E. Ohlsens Enkes Forlag, Kbh. 1945.

En pæn, lille Bog med mange instruktive Billeder, skrevet af en erfaren Mand, udsendt som Nr. 4 i Forlagets nyttige Publikationer. Kr. 1,75.

10. Aarsberetning fra J. E. Ohlsens Enkes plante-patologiske Laboratorium ved Paul Neergaard (1944—45), 24 S., 8°.

Bringer Oplysninger om Omlægning af Institutets Arbejdsaar, Oplysningstjenesten, Sundhedskontrollen, Forsøgsvirksomheden o. s. v. samt om de forløbne 10 Aars Arbejde paa Dansk og Engelsk; endvidere en General-Index.

Kirkelig Billed-Central, Katalog Nr. 2.

Bringer godt en Snes Aftryk af Clichéer, som kan lejes hos Centralen.

Svenska elsbegängelseföreningen Årsmeddelanden 1946. 72 Sider, 8°.

Bringer Oplysninger om Foreningens Afdelinger, dets Minnesfond, Aarsberetning etc. samt paa sidste Side en Fortegnelse over de ca. 80 Urnelunde, som findes i Sverige.

Krematorieföreningen i Finland, Skrifter Nr. IV: John Hägg-qist: Eldbegängelsen, dess uppkomst och betydelse, 44 S., 8°, Helsingfors 1946.

Bringer Oplysninger om Ligbrændingsforhold i Fortid og Nutid, i Udlandet og i Finland og fremhæver Ligbrændingens store økonomiske Betydning. Anslaaer Værdien af Helsingfors Kirkegaarde til 310 Mill. Finmark, eller 40 mk. pr. m².

KONKURRENCE

Der er udskrevet Konkurrence om Planer for Omlægning og Udvidelse af Kirkegaarden ved Grue Hovedkirke i Norge. Staar kun aaben for norske Havearkitekter.

RESOLUTIONER m. m.

(Fortsat fra Side 32).

Efter at man i Anledning heraf havde brev-vekslet med Stiftsøvrigheden, meddelte Ministeriet i Skrivelse af 22. Marts 1939, at man vilde være sindet at bifalde, at alle Anliggender vedrørende

Kirkegaards- og Begravelsesvæsenet i Aalborg udskilles fra Kirkens Bestyrelse og henlægges under en Bestyrelse, bestaaende af et Antal Medlemmer, valgte af Aalborg Byraad, et Medlem, valgt af Hasseris og Egholm Sogneraad i For-ening, og to Medlemmer, valgte af samtlige Menighedsraadsmedlemmer i Aalborg efter Reglerne for Forholdstalsvalg, men at man dog, forinden endelig Approbation meddeltes, maatte udbede sig Oplysning om, fra hvilket Tidspunkt Nyordningen skulde træde i Kraft, og hvor mange Medlemmer, valgte af Aalborg Byraad, der skulde indtræde som Medlemmer af Bestyrelsen for Kirkegaards- og Begravelsesvæsenet, hvorhos man tillige udbad sig Erklæringer fra Hasseris og Egholm Sogneraad.

Kirkeministeriets Skriv. (22/2 40) (til Stiftamtmanden og Biskoppen over Aarhus Stift) ang. Udgifterne til Renholdelse og Vedligeholdelse af et til en ikke-selvejende Kirke skænket Lighus.

I et med Hr. Stiftamtmanden og Deres Højærværdigheds Skrivelse af 26. Januar 1940 hertil indsendt Andragende har Kragelund Sogns Menighedsraad anholdt om Tilladelse til som Gave til Kragelund Kirke at maatte modtage et Ligkapel, der er opført umiddelbart udenfor Kirkegaarden paa et Stykke Fællesjord. Samtidig har Menighedsraadet med Henviisning til, at Kragelund Kirke ikke er selvejende, udbedt sig Oplysning om, af hvilken Kasse Udgifterne til Kapellet aarlige Vedligeholdelses- og Renholdelsesarbejder skal afholdes.

I Anledning heraf skal man efter stedfunden Brevveksling med den kgl. Bygningsinspektør tjenstlig meddele til Efterretning og videre Bekendtgørelse, at Ministeriet herved bifalder, at Menighedsraadet modtager det omhandlede Kapel som Gave til Kragelund Kirke, idet tilføjes, at de aarlige Udgifter til Kapellet Vedligeholdelse og Renholdelse vil kunne opføres paa Menighedsraadskassens Budget.

Kirkeministeriets Skriv. (26/3) (til Stiftamtmanden og Biskoppen over Fyens Stift) ang. Afhængelse af et Areal af en Kirkegaard, herunder forskellige Spørgsmaal vedrørende de paa Arealet værende Gravsteder.

I et med Stiftsøvrighedens Skrivelse af 5. Februar 1940 hertil indsendt Andragende har Svendborg Kirkegaards Bestyrelse meddelt, at der fra Svendborg Byraads Side er fremsat Anmodning om en Forhandling med Kirkegaardsbestyrelsen angaaende Spørgsmaalet om, hvorvidt der eventuelt maatte kunne afstaas et Areal af Svendborg Kirkegaard til Svendborg By- og Amtssygehus.

Med Henviſning til, at alle Gravsteder paa det paagældende Areal er eller har været bortfæſtede, har Kirkegaardſbeſtyrelſen derhos anholdt om, at der til Brug ved den ønskede Forhandling med Byraadet maa blive givet Beſtyrelſen Svar paa de nedenfor under Punkterne 1—4 anførte Spørgsmaal, der, forſaavidt angaar Spørgsmaalene under Punkterne 1 og 2, er knyttet til de ligeledes angivne konkrete Eksempler:

1. Ved den ene Ægtefælles Død i 1940 erhverver den efterlevende Ægtefælle for et Tidsrum af 20 Aar (en Fredningsperiode) et Gravsted med 2 Gravpladser, ſaaledes at der er Plads til den efterlevende Ægtefælle i Gravstedet.

Har Kirkebeſtyrelſen i dette Tilfælde Ret til senere at meddele den paagældende, at Gravstedet inddrages fra Aar 1960, ſaaledes at han ikke kan blive begravet i dette Gravsted, men henviſes til et andet Gravsted paa Kirkegaarden?

2. Et Gravsted er af et Ægtepar købt i 1925 for en Periode af 80 Aar. Begge Ægtefæller er derefter begravet i Gravstedet, ſaaledes at den første Fredningsperiode efter den ſidſt foretagne Begravelse udløber i 1960.

Har Kirkebeſtyrelſen Ret til at inddrage dette Gravsted Aar 1960 mod at tilbagetale Slægten det ſaaledes for meget betalte Beløb med Renter, eller har Slægten Krav paa, at Gravstedet ſkal henligge urørt til 2005?

3. Har Kirkebeſtyrelſen Ret til at bortsælge et Stykke af Kirkegaarden fra et beſtemt Aar, uanſet, at der paa det paagældende Areal ligger et Antal Gravpladser, med Hensyn til hvilke Gravſtedsretten først udløber paa et senere Tidſpunkt, ſaaſremt der ſkabes Sikkerhed for, at diſſe Gravſteder fortsat henligger fredede Tiden ud med uhindret Adgang for de efterlevende?

4. Har Kirkebeſtyrelſen i Tilfælde af, at Salget ſkulde gaa i Orden, Ret til at anvende Salgsprovenuet til Afdrag paa den paa Kirkegaarden hvilende Gæld?

Ved Sagens Forelæggelse for Miniſteriet har Hr. Stiftamtmanden og Deres Højærværdighed beſvaret de fremsatte Spørgsmaal ſaaledes:

ad 1. Hvis et Gravsted er erhvervet til Aar 1960, maa Kirkegaardſbeſtyrelſen formentlig fra dette Tidſpunkt kunne disponere over Gravstedet og nægte yderligere Fornylelse eller Begravelse i ſamme:

ad 2. Hvis et Gravsted er erhvervet til Aar 2005, har Slægten Krav paa Gravstedet i nævnte Tidsrum, og Kirkegaardſbeſtyrelſen kan da ikke inddrage Gravstedet mod Slægtens Ønske.

ad 3. I Henhold til § 24 i Anordningen angaaende Kirkegaarde af 10. December 1927 kan

Nedlæggelse ikke ſke, før det Tidsrum, for hvilket der er ſolgt Gravsteder, er udløbet, medmindre Overenkomſt herom træffes med de paagældende Gravſtedſejere.

ad 4. Forſaavidt der meddeles Approbation paa en eventuel Afſtaaelse af et Areal af Kirkegaarden, maa det anſes for meſt naturligt, at Afſtaaelsſummen anvendes til Afdrag paa Kirkegaardens Gæld.

Saaledes foranlediget ſkal man tjenſtligt meddele til Efterretning og videre Bekendtgørelſe, at der overhovedet ikke vil kunne blive Spørgsmaal om Afhændelse af nogen Del af Kirkegaarden, paa hvilken der ligger Gravsteder, ſom er bortfæſtede for et endnu ikke udløbet Tidsrum, eller for hvilke den faſtsatte Fredningſtid endnu ikke er udløbet, uden Samtykke fra de paagældende Gravſtedſejere.

Forſaavidt angaar de enkelte af Kirkegaardſbeſtyrelſen ſtillede Spørgsmaal, bemærkes, at Miniſteriet kan tiltræde Hr. Stiftamtmandens og Deres Højærværdigheds Beſvarelſe af diſſe, dog at man med Hensyn til Punkt 1 henleder Opmærksomheden paa Beſtemmelſen i Lov om Vedligeholdelse af Kirker og Kirkegaarde m. v. af 30. Juni 1922 § 24, Stk. 1.

Kirkeministeriets Skriv. (6/4) (til Kommune-lærerinde, Frk. N. N.) ang. en Beſværing over, at Kirkegaardsgartneren uden Gravſtedſejerens Vidende havde ladet foretage Beklipning af nogle ſtedſegrønne Træer paa Gravstedet.

I et hertil indſendt Andragende af 3. August 1939 har De fremsat Klage over Akademigartner ved Sorø Akademi N. N. i hans Egenskab af Kirkegaardsgartner, idet De ſærlig har beſværet Dem over, at han uden Deres Vidende har ladet foretage Beklipning af nogle ſtedſegrønne Træer — to Tuja og to Chamæcyparis — paa det Dem tilhørende Gravſted II C. 34 paa Sorø nye Kirkegaard.

I Anledning heraf har Miniſteriet brevvekslet med Stiftsøvrigheden over Roskilde Stift, og af de i Sagen herigennem indhentede Oplyſninger fremgaar det, at den paagældende Beklipning, der er foretaget af Hensyn til Kirkegaardens Hække, er ſket, efter at der var rettet Henſtilling til den Gartner, ſom paſſer Deres Gravſted, om at foretage Beklipningen, men uden at der er ſket Henvendelse til Dem i denne Anledning.

Det fremgaar endvidere af Sagen, at i Henhold til Beſtemmelſerne i Kirkegaardſvedtægtens § 19 kan Plantninger paa Gravsteder fordres nedkappede eller helt fjernede, hvis de ved deres Højde eller Udbredelse ſkønnes at være til Ulempe for

andre Gravsteder eller de af Kirkegaarden udførte Beplantninger.

Saaledes foranlediget skal man meddele Dem, at Ministeriet D. D. overfor Stiftsøvrigheden har udtalt, at Beklipning og eventuel Fjernelse af de paa private Gravsteder værende Træer ikke bør foretages af Kirkegaardens Personale, forinden Kirkegaardsbestyrelsen efter foretagen Besigtigelse har rettet Henvendelse til Gravstedsejeren om at foretage det i saa Henseende fornødne, men at Ministeriet iøvrigt ikke finder Anledning til at foretage videre i Sagen.

Kirkeministeriets Skriv. (21/5) (til Socialministeriet) ang. Forstaaelsen af Bestemmelsen i Forsorgslovens § 57, Stk. 2, hvorefter der ved Begravelser, som sker for Kommunens Regning, ikke skal erlægges Betaling til Kirken.

Med Skrivelse af 16. September f. A. har Socialministeriet hertil til Erklæring oversendt det hoslagt tilbagefølgende Andragende, hvori Socialinspektøren i Slagelse Købstad har rejst Spørgsmaal om, hvorvidt Kommunen i Tilfælde, hvor en Begravelse sker for offentlig Regning, og hvor de Paarørende udtaler Ønske om Klokkingning, har Ret til at faa Ringning udført, uden at der af Kommunen skal udredes noget Vederlag til Ringeren eller Kirken.

Tidligere har derhos Menighedsraadet i Skive i et hertil rettet Andragende under Henvisning til Bestemmelsen i Lov om offentlig Forsorg af 30. Maj 1933 § 57, Stk. 2, hvorefter der ved Begravelser, som sker for Kommunens Regning, ikke skal erlægges Betaling til Kirken, forespurgt om den nærmere Forstaaelse af denne Bestemmelse, og lignende Forespørgsel har været fremsat af Kirkeværgen ved Rødby Kirke samt fra Egebjerg Menighedsraad. Der nævnes i de paagældende Forespørgsler bl. a. følgende Udgifter, som formenes at kunne være Genstand for Tvivl: Betaling for Belysning, Opvarmning, Rengøring og Pyntning af Kirke og Kapel, Afgift for Benyttelse af Kapel og Ligstue, Udgifter vedrørende Klokkingning, Udlæg af Gravsted, Afgift for Gravfæstebrev og Udgifter til Gravpæl og Gravkastning.

Socialministeriet har i en Paategning af 5. December 1934 paa Andragendet fra Skive Menighedsraad bemærket, at der ikke ved den ovenfor citerede Bestemmelse i Lov om offentlig Forsorg har været tilsigtet nogen Ændring i den hidtil ifølge Fattigloven af 9. April 1891 § 44, sidste Stk., tidligere gældende Ordning, og at Socialministeriet derfor kan henholde sig til, hvad der i sin Tid af Indenrigsministeriet i Skrivelse af 19. Januar 1916, jfr. Skrivelse af 30. Juli 1915, har

været udtalt overfor Kirke- og Undervisningsministeriet angaaende Forstaaelsen af nævnte Bestemmelse i Fattigloven. Af de citerede Skrivelser fra 1915 og 1916 fremgaar det, at det har været Indenrigsministeriets Opfattelse, at der i Tilfælde, hvor en Begravelse udførtes for Kommunens Regning, ikke kunde afkræves Kommunen nogen Betaling til Kirken for Brugen af Klokkerne eller til Graver eller Ringer for Klokkingning og Rengøring af Kapellet.

Der er iøvrigt i nævnte Skrivelse henvist til, at Spørgsmaalets endelige Afgørelse henhører under Domstolene.

I en anden Erklæring, som af Socialministeriet den 8. Juni 1935 er afgivet over det af Egebjerg Menighedsraad indgivne Andragende, har Socialministeriet yderligere udtalt, at der ikke burde afkræves Kommunen Betaling for Fornyelse af Gravsted, Gravpæl og Gravfæstebrev.

Nærværende Ministerium har herefter gennem Stiftsøvrighederne søgt tilvejebragt nærmere Oplysning om, hvorledes man paa det her omhandlede Omraade faktisk har forholdt sig ved de enkelte Kirker, og det fremgaar af de indkomne Indberetninger, at Praksis de forskellige Steder har været meget uensartede, saaledes at der ikke kan tales om nogen for hele Landet fælles Sædvane, dog med den Undtagelse, at der næsten overalt af Kommunen betales for Gravkastning. Det fremgaar derhos af Indberetningerne, at der ikke faa Steder gøres Forskel paa Afgifter til Kirkens Kasse og Vederlag, der udredes direkte til Kirkens Funktionærer, idet de førstnævnte ofte betragtes som bortfaldet i Henhold til Fattigloven og Forsorgsloven i Modsætning til Betalingen til Funktionærerne. Mangfoldige Steder synes det at være ret tilfældigt, hvad der betales af Kommunen, og hvad der ydes uden Vederlag.

I Anledning af det saaledes foreliggende skal man udtale, at nærværende Ministerium i Overensstemmelse med det Standpunkt, der under den foran citerede Korrespondance fra Aarene 1915—16 blev indtaget af Kirke- og Undervisningsministeriet maa finde det særdeles tvivlsomt, hvilke Ydelser der ved Begravelser for Kommunens Regning skal præsteres af Kirken uden Vederlag, idet Afgrænsningen, der alene er angivet ved Anvendelsen af Betegnelsen »Begravelser«, ikke er klar, og at man maatte anse det for overordentlig uheldigt, om positive Udgifter af den omhandlede Art, der ellers skønnes naturligt at maatte henføres under det kommunale Forsørgelsesvæsen, blev lagt over paa Kirken i videre Omfang, end det er en nødvendig Følge af Lovens Ord, og dermed alene faldt de til Fol-

kekirken hørende Borgere til Byrde. Man skal i saa Henseende ikke undlade at bemærke, at det efter nærværende Ministeriums Skøn ikke med Sikkerhed eller blot med Rimelighed kan antages, at der ved Anvendelsen af Betegnelsen Begravelse har været sigtet til mere end selve den højtidelige Begravelseshandling i Kirken og Kapellet, og ud fra denne Betragtning maatte det formentlig antages, at det alene har været Hensigten at paalægge Kirken at stille selve Kirkebygningen og eventuelt Kapellet med Tilbehør til Raadighed til Begravelseshandlingens Gennemførelse samt derhos ligeledes at stille de hertil nødvendige kirkelige Funktionærer til Raadighed i det Omfang, hvori dette kan ske, uden at disse ifølge gældende Bestemmelser har noget Krav paa særskilt Vederlag, jfr. f. Eks. Lov af 30. Juni 1922 om Sognebaandsløsning og Brugen af Kirkerne, § 21, eller det iøvrigt med Rimelighed og efter Skik og Brug kan ventes, at de paa-gældende Funktionærer skal være til Raadighed for det dem tillagte faste Vederlag.

Heraf skulde følge, at der intet Vederlag skulde kunne kræves af Kommunen for Benyttelsen af selve Kirken og Kapellet eller for Brugen af Kirkens Klokker, og at der — omend dette ikke synes ganske utvivlsomt — ejheller skulde kunne kræves Vederlag for ordinær Belysning, Opvarming og Rengøring.

Derimod vilde det efter nærværende Ministeriums Skøn ikke kunne kræves, at Kirken uden Vederlag skulde besørge Pyntning af Kirken, særlig Belysning eller lignende og i det hele taget udføre Foranstaltninger, som skyldes særlige Ønsker eller personlige Hensyn, ejheller besørge Ud- og Indbæring af Liget.

Endvidere maatte alt, hvad der vedrører Gravfæstelsen paa Kirkegaarden, falde udenfor den omhandlede Bestemmelse, saaledes at alene Bestemmelsen i Lov om Vedligeholdelse af Kirker og Kirkegaarde m. v. af 30. Juni 1922 § 25 her skulde komme til Anvendelse. Ifølge denne Bestemmelse skal der blot være Adgang for ubemidlede til at faa en sømmelig Gravplads udlagt uden Vederlag, og der skulde derfor i hvert Fald under ingen Omstændigheder være Hjemmel for Kommunen til f. Eks. at kræve Gravkastning udført uden Vederlag.

(6/6) Kirkeministeriets Approbation paa Ændringer i Reglement for Begravelsesvæsenet paa Frederiksberg, §§ 14, 15 og 25 (Takster).

Kirkeministeriets Cirk. (5/6) (til Biskopperne) ang. Forevisning af Skifteretsattest ved Begravelse af Perso-

ner, der er døde i Udlandet, men havde bevaret deres Bopæl her i Landet.)*

Da det er kommet til Kirkeministeriets Kundskab, at Bestemmelsen i Skifteloven af 30. November 1874 § 1, hvorefter Begravelse ikke maa finde Sted, forinden Attest om Dødsfaldets Anmeldelse til Stedets Skifteret har været forevist vedkommende Præst, er blevet tilsidesat i Tilfælde, hvor en her i Landet bosiddende dansk Statsborger var afgaaet ved Døden under et midlertidigt Ophold i Udlandet, skal man tjenstlig anmode Deres Højærværdighed om at ville paalægge Stiftets Præster at paase, at der foreligger Skifteretsattester ved Begravelser her i Landet, ogsaa forsaavidt angaar Personer, der er døde i Udlandet, men som havde bevaret deres Bopæl i Danmark.

Kirkeministeriets Skriv. (16/8) (til Stiftamtmanden og Biskoppen over Roskilde Stift) ang. Dækning af Begravelsesvæsenets Udgifter i en Købstad.

I et senest med Stiftsøvrighedens Skrivelse af 29. Juni 1940 hertil indsendt Andragende har Holbæk Menighedsraad anholdt om Approbation paa forskellige Ændringer vedrørende Begravelsesvæsenet i Holbæk, bl. a. gaaende ud paa, Begravelsesvæsenets Regnskab udskilles fra Kirkens Regnskab, og at Holbæk Kommune fremtidig dækker hele Begravelsesvæsenets aarlige Under-skud i Stedet for, som hidtil, at yde et fast aarligt Tilskud hertil, samt at der gives en Repræsentant for Byraadet Lejlighed til at deltage i Menighedsraadets Kirkegaardsudvalgs Møder.

I Anledning heraf skal man tjenstlig meddele til Efterretning og videre Bekendtgørelse, at der ikke haves Lovhjemmel til en Ordning som den ansøgte, idet Kirkegaardsvæsenet ifølge Loven *enten* maa bestyres af Menighedsraadet, saaledes at Indtægterne indgaar i Kirkens Kasse, og Kirkegaardens Udgifter ligeledes udredes af denne Kasse, jfr. Lov Nr. 281 af 30. Juni 1922 om Kirkers Bestyrelse m. m., § 7, eller eventuelt — i Købstæder, hvor der er flere Sogne — med Ministeriets Samtykke udskilles helt fra Kirkens Bestyrelse, saaledes at særlige Regler for Begravelsesvæsenets Bestyrelse gives i en af Ministeriet stadfæstet Vedtægt.

(Fortsættes i næste Nr.)

*) Min.-Tid. A. 1940 Nr. 190. For de anerkendte Trossamfunds Vedkommende udsendte Kirkeministeriet under samme Dato et med ovenstaaende Cirkulære til Biskopperne i Indhold overensstemmende Cirkulære til Amtmændene og Københavns Magistrat, se Min.-Tid. A. 1940 Nr. 189.